

Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

Vår ref.: (nyttast ved korrespondanse) Dykkar ref.:
200906199-1/653/DAVSAN

Bergen, 24. juni 2009

Gamle Bjølvo kraftanlegg i Ålvik, Kvam herad, vedtak om mellombels freding i medhald av kulturminneloven § 22.4, jf. § 15 og 19

Med heimel i kulturminnelova § 22.4 gjer Hordaland fylkeskommune vedtak om mellombels freding gamle Bjølvo kraftanlegg i Ålvik. Jamfør kml. § 15 omfattar den mellombelse fredinga:

- 1) Gamle Bjølvo kraftstasjon, eksteriør og interiør med produksjonsutstyr frå samtlege byggetrinn.
- 2) Røyrgate og reguleringsutstyr ved magasin og fordelingsbasseng.
- 3) Trallebane og samtlege hus, brakkar, tuftar, ruiner, oppmura stiar og tekniske installasjonar av kulturhistorisk interesse innafor område for fredinga.

Område for fredinga, jf kml. § 19, er merka av med raudt på vedlagte kartskisje (vedlegg 1).

Det føl av kml. § 15 at det kan fattast vedtak om freding av byggverk og anlegg av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Jamfør kml. § 19 kan område rundt eit kulturminne fredast for å ta vare kulturminne i miljøet eller for å sikre vitskaplege interesse knytt til det. Etter kml. § 22.4 kan det fattast vedtak om mellombels freding inntil det er teke avgjerd i sak om endeleg freding. Mynde til å fatta slikt vedtak er delegert til Hordaland fylkeskommune med Miljøverndepartementets vedtak av 30. juni 1989 med seinare endringar.

Gamle Bjølvo Kraftstasjon med dam, røyrgate og turbinhall vart bygd i åra 1915-1918. Kraftstasjonen er teikna av arkitekt Thorvald Astrup (1876-1940), landets leiande industriarkitekt. Kraftstasjonen har 3 byggetrinn: 1918, 1937, 1972. Kraftanlegget er arkitektonisk prega av nordisk nybarokk (1918) og funksjonalisme (1938/1972). Kraftstasjonen har høg arkitektonisk verdi og høg grad av autentisitet. Av elektrotekniske installasjonar har transformatorstasjonen stor historisk kjeldeverdi som landets første utandørs koplingsanlegg (friluftsanlegg). 12kV koplingsanlegget frå 1917 har opphavlege effektbrytarar og fleir einpola, manuelle skiljebrytarar.

Trallebana som ligg langs røyrgata er ein del av produksjonsanlegget og vart brukt for å få folk transportert opp til damanlegget. Trallebana er ei av nokre få liknande banar i tilknytning til gamle kraftanlegg og røyrgater i Noreg. Trallebana i Ålvik løftar ein frå 0 – 900 moh over eit strekk på 1400 m. og er med sine 62,5 grader den brattaste banen ein kjenner til i Europa.

Kraftanlegget som er omfatta av det mellombelse fredingsvedtaket har svært høg kulturminneverdi både i seg sjølve og som den sentrale delen av eit eineståande kulturmiljø i Ålvik. Kraftanlegget syner på ein god måte ein viktig del av historia til Ålvik og industrialiseringa av Noreg.

Vi ser på industristadane Odda, Tyssedal og Ålvik som dei beste stadane når det gjeld å sikra kulturminne i samband med den store satsinga på industriutvikling i Noreg tidleg på 1900-talet. Utgangspunktet var teknologi for utnytting av vasskrafta som grunnlag for kraftkrevjande industri som på kort tid gav vekst i Noreg med sikre arbeidsplassar og oppbygging av heile bysamfunn omkring verksemda. Både Tyssedal, Odda og Ålvik er framifrå døme på denne viktige sida av nyare norsk samfunnsutvikling.

Produksjonen ved gamle Bjølvo kraftstasjon vart lagd ned i 2004. Bakgrunnen for den mellombelse fredinga er at det er framlagd planar for riving av anlegget og kulturminnemynde sine initiativ i saka har ikkje ført fram til ei sikring av anlegget.

Statkraft oversendte NVE i brev dagsett 30.6.2005 *Detaljplan - mars 2005 for Nedbygging av Bjølvo kraftverk*. NVE handsama detaljplanen som ei søknad om godkjenning etter vilkåra i løyvet (konsesjonen) for Nye Bjølvo kraftverk, samt etter reglane i kap. 7 i vassressurslova, jf §§ 41 og 42. I brev av 19.08.05 hadde Hordaland fylkeskommune i sitt fråsegn vesentlege merknader knytt til kulturhistoriske interesser i saka. I vedtak av 6.3.2006 godkjente NVE Statkrafts detaljplan for nedbygging av Gamle Bjølvo Kraftverk. Vedtaket vart påklaga av Hordaland fylkeskommune i brev av 6.4.2006. NVE fann ikkje grunnlag for å gjere om sitt vedtak av 6.3.2006, og oversendte klaga i brev av 19.5.2006 til Olje- og energidepartementet til handsaming. I brev av 17.01.07 stadfesta Departementet vedtaket til NVE av 6.3.2006.

Vedtaket om mellombels freding inneber at anlegga ikkje kan bli rivne, heilt eller delvis og at alle endringar og inngrep skal godkjennast av Hordaland fylkeskommune.

Vedtaket om mellombels freding kan påklagast til Riksantikvaren, jfr. forvaltingslovas § 28. Mogleg klage vert å stila til Riksantikvaren, men sendast via Hordaland fylkeskommune innan tre veker frå mottak av desse brevet.

Paul M. Nilsen
Fylkesrådmann

Ronny Skaar
Konst. fylkeskultursjef

Sakshandsamar: David Aasen Sandved, Per Morten Ekerhovd

Vedlegg; kartskisse med fredingsområde avmerka i raudt

Kopi: Riksantikvaren
Kvam herad
NVE
Elkem Bjølvefossen AS